

Arium et omnes hæreticos similes, et singularem et famosum Antichristum, qui persecutus est Ecclesiam in fine mundi. Sic etiam depingit Antichristum Lactantius, lib. 7 Divin. inst., c. 16, 17, 18, et 19, concludit: *Hic est autem qui vocatur Antichristus, sed se ipse Christum mentietur, et contra verum dimicabit.* Similiaque repetit in Epitom. Institution., cap 11, et eodem modo loquitur Hug. Eterian., dict. lib. de Regres. animar., cap. 23; Prosper, in Dimidio tempor., a c. 6 usque ad 16; præsertim vero Hieronym., Daniel. 7, dicens: *Putamus Antichristum unum esse de hominibus, in quo totus Satanus habitaturus sit.* Idem supponit epist. 151 ad Algasi., q. 1, ubi late ita exponit locum Pauli ad Thessalonicenses. Idemque habet Theodoretus, in eisdem locis Danielis et Pauli. Et similiter Chrysostomus, orat. 3 in 2 ad Thessalonicenses, ait, Antichristum non esse futurum ipsum Satanam, sed hominem quemdam suscipientem omnem ejus operationem. Ubi eadem verba habet Theophyl. dicens: *Non erit Satanus, sed homo quispiam.* Cyprianus etiam, lib. 3 ad Quirin., c. 118, de Antichristo exponit illud Isai. 14: *Hic homo qui concitat terram, supponens profecto futurum particularem hominem.*

11. Augustinus, 20 de Civit., cap. 19: *Nulli (inquit) dubium est, cum de Antichristo ista dixisse, dieque judicii. Hunc enim appellat diem Domini, et ait non esse venturum, nisi ille prior venerit, quem refugam vocat, utique a Domino Deo. Quod si de omnibus impiis merito dici potest, quanto magis de isto.* Et infra tractans locum Joannis, ait: *Sicut ante finem exierunt multi hæretici de medio Ecclesiæ, quos multos dicit Antichristos, ita omnes tunc inde exibunt, qui non ad Christum, sed ad illum novissimum Antichristum pertinebunt.* Et c. 23, ita etiam exponens Danielelem ait, *Antichristi adversus Ecclesiam futurum sævissimum regnum, licet exiguo spatio temporis sustinendum, donec Dei ultimo judicio regnum Sancti accipiant sempiternum; qui non dormitans hæc legit, dubitare non sinitur.* Præterea idem docet Gregorius, lib. 14 Moral., capit. 11, ubi Antichristum dicit, futurum esse caput omnium iniquorum; et quæ in c. 9 Job dicuntur, ita intelligi de unoquoque iniquo, ut referri quoque debeant ad ipsum specialiter caput iniquorum. Et lib. 31, c. 12; *Antiquus hostis*, ait, *illum perditum hominem ingrediatur, qui specialiter Antichristus nuncupatur.* Ac denique Damascenus, lib. 4 de Fide, c. 27: *Omnis, ait, qui Christum non confitetur, Antichristus est. Cæ-*

terum peculiari ac præcipuo modo Antichristus ille dicitur, qui sub mundi catastrophen venturus est.

CAPUT III.

DUABUS PROTESTANTIUM OBJECTIONIBUS, EX DANIELE ET PAULO SUMPTIS, CONTRA DOCTRINAM SUPERIORIS CAPITIS SATISFIT.

1. *Sinistra Bezae interpretatio in Danielelem.* — Quoniam si Antichristus una singularis persona futura est, evanescit hæreticorum phantasia, quod in throno Apostolicæ Sedis Antichristus sedeat, conantur veritatem, ex Scripturis demonstratam, eisdem Scripturis impugnare. Et primo objicit Beza locum Dan. 7, ubi per quatuor bestias quatuor regna significata sunt; singula autem illorum regnorum multo tempore durarunt, et plures reges habuerunt, qui per singulas bestias significati fuerunt, et eodem modo dicuntur ibidem decem cornua quartæ bestie esse decem reges, quos non oportet esse singulas personas, sed plurium seriem in unius regni sede; ergo eadem ratione dicendum est de regno Antichristi, quod per cornu parvum significatur, non esse unum tantum hominem, sed unum thronum, in quo multi per successionem sedebunt; quorum collectio vocatur a Paulo *homo peccati*, quia erit velut unum corpus sibi succedentium tyrannorum.

2. *Responsio ad illam.* — Respondeo imprimis, dissimilem esse rationem de verborum significatione, et de representatione per figuras vel imagines apparentium rerum, ut bestiarum vel animalium. Nam verba habent propriam significationem quasi permanentem et communem, a qua extrahenda non sunt, nisi ubi necessitas vel sufficiens auctoritas coegerit, et maxime cavendus est sensus improprius et metaphoricus, quando ex aliis verbis, et circumstantiis in ipso contextu et sermone adjunctis, proprietas sermonis constare potest. At vero res vel imagines apparentes non habent per se stabilem significationem, sed illam tantum, ad quam tunc, cum apparent, assumuntur seu imponuntur, quæ metaphorica seu quasi analogica est, pendetque ex voluntate seu intentione Dei revelantis, et ideo est obscurissima, et intelligi non potest, nisi ab eodem Propheta per verba declaretur, vel ex aliis Scripturæ locis significatio colligatur, vel certe postea tandem ex

effectu cognoscatur. Paulus ergo non per visiones imaginum, sed per verba locutus est de Antichristo, et talibus verbis eum indicat, ut plane de illo tanquam de una singulari persona loquatur, et mores ejus ac circumstantias ita describit, ut uni tantum, et non omnibus, qui in aliquo throno succedunt, convenire soleant.

3. *Quid Daniel sub bestiarum nomine intellexerit.* — At vero Daniel narrat futura sibi revelata, non verbis, sed sub imaginibus bestiarum. Unde utitur quidem verbis quæ immediate significant bestias, et ut indicet non esse veras, sed apparentes, non absolute dicit, Prima erat leæna, sed *quasi leæna*, secunda *similis urso*, tertia *quasi pardus*; ipsæ autem bestie id significabant, ad quod representandum per quamdam analogiam fuerant impositæ et ostensæ, et aliam significationem impropriam seu translata non habebant. Ideoque potuerunt facile representare regna, et non certas personas, et e converso, pro arbitrio revelantis. Hinc ergo fit ut per bestias interdum significantur regna, interdum certæ personæ. Nam Daniel. 7, per leænam alas aquilæ habentem significatur regnum Chaldæorum; per ursum, regnum Persarum, et Medorum; per pardum, regnum Græcorum; et per quartam bestiam, Romanorum regnum. At vero in c. 8, per arietem significatur Darius rex; per hircum, Alexander, ut ipsemet Daniel exposuit. Igitur ex representatione per visionem bestiarum nullum fieri potest argumentum ad significationem verborum, nam illa variatur vel imponitur pro arbitrio revelantis; hæc vero de se fixa est et certa, nisi aliunde constet ad metaphoricum sensum transferri.

4. *Primi reges bestiarum nomine significatur.* — Addo præterea, licet per bestias significantur regna apud Danielelem, c. 7, nihilominus per singulas principaliter significari primos uniuscujusque regni conditores et amplificatores, in quibus præcipue inveniuntur proprietates, quæ per tales imagines et visiones representantur. Et sic leæna alata præcipue representabat Nabuchodonosor, regni Chaldæorum fundatorem, hominem ferocissimum, et libidini deditum, ut notat Hieronymus, qui etiam ait, ursum, Cylum, majorem imperii Persarum conditorem, ob ejus duritiam et ferocitatem representasse. Pardus vero alatus significabat Alexandrum, imperii Græcorum caput, qui magna fortitudine ac velocitate orbem domuit. Ita ergo per quartam

bestiam significari potuit Julius, vel Augustus Cæsar, licet probabilius videatur non fuisse significatam particularem personam, quia imperium illud in principio non monarchicum, sed aristocraticum fuit.

5. *Cornua decem, totidem reges representant.* — Per decem autem cornua illius bestie expresse dicuntur significari decem reges, utique illi qui decem regna, in quæ imperium Romanum dividit, debellaturi sunt. Ita ergo per cornu parvulum rex quidem novi imperii inchoator representatus est, qui non est alius nisi Antichristus, ut Hieronymus, Theodoretus, et omnes Patres intellexerunt. Est autem differentia, quia de cæteris imperiis, vel de decem regibus non dicitur quantum throni eorum duraturi fuerint vel sint, et ideo tam ipsi fundatores quam eorum successores poterunt per illasmet imagines bestiarum, aut per decem cornua representari; de imperio autem Antichristi satis significatur, tum ibi, tum aliis locis infra tractandis, brevi tempore esse duraturum, et cum suomet fundatore esse extinguendum, et ideo per illud cornu parvulum ita significatur Antichristi imperium, ut etiam una tantum et singularis persona representetur.

6. *Alia Bezae interpretatio in Divum Paulum.* — Secundo objiciunt Protestantes locum Pauli 2 ad Thessal. 2, dicuntque (ut supra ex Beza retuli), nisi unus homo detur, qui a temporibus Pauli usque ad diem judicii superstes maneat, non posse Antichristum esse certum aliquem singularem hominem; nam Paulus, citato loco, cum Thessalonicenses docuisset, *diem Domini* (utique ad judicandum) nondum instare, quia *nisi venerit discussio primum, et revelatus fuerit homo peccati, non veniet dies illa*, subjungit: *Nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium jam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc teneat, donec e medio fiat, et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.* Duo ergo docet Paulus, scilicet, Antichristum jam tunc incepisse operari suam iniquitatem, et apostasiam a Christo in fine mundi esse ab Antichristo consummandam, ipsumque esse interficiendum, et tunc diem Domini esse venturum. Hæc autem non possunt de eadem persona intelligi, quia non potest unus et idem homo operari iniquitatem tempore Pauli, et durare persequendo Ecclesiam usque ad finem sæculi, et tunc revelari, et a Christo interfici.

7. *Duplicem notionem nominis Antichristi se nescire, hæretici simulant.*—*Antichristus in typo multiplex est, unicus in persona.*—*Hæresiarchæ Antichristi dicuntur.*—Propter hoc testimonium quidam dixerunt, Neronem fuisse Antichristum, quorum sententiam infra, capit. quadragesimo tertio, tractabimus, quia illi non negabant Antichristum esse particularem personam. Illa ergo opinione omisa, Protestantes vel ignorant, vel ignorare se simulant duplicem significationem nominis Antichristi, secundo capite positam, nam ex illius ignorance objectio facta procedit. Sicut enim dixit Joannes: *Antichristus venit, et nunc Antichristi multi facti sunt*¹, quia unus est qui singulariter prædictus est, et multi, qui ejus iniquitatem participando, illum quasi præfigurant, et ideo nomen etiam ejus participant, ita etiam dixit Paulus, Antichristum suo tempore jam inchoasse operari iniquitatem, licet id in fine mundi sit consummandum. Errant ergo hæretici non distinguentes inter Antichristum communiter et proprie dictum, seu (quod idem est) inter Antichristum in typo et in persona. Antichristus enim in typo non est una persona, sed corpus, vel successio plurium tyrannorum nomen Christi persequentium. Proprius autem Antichristus in persona, et qui per antonomasiam prophetatus est, unica est et singularis persona. De utroque autem locutus est Paulus in citato loco. Nam cum ait: *Mysterium jam operatur iniquitatis*, loquitur de Antichristo typico, quem tunc fuisse Neronem multi Patres intellexerunt, præsertim Chrysostomus ibi, et Theophyl. Et idem Chrysostomus, serm. de Eleemosyn. et collat., et Homil. de Præmiis Sanctor.; Ambr. ibi, et Hieronym., epist. 151, ad Algasi., q. 9. Attingit Tertullian., lib. de Resurrect. carn., c. 24; et August., 20 de Civitat., c. 19, ubi incertam quidem dicit esse expositionem propter loci ambiguitatem, non tamen illam reprehendit. Addit vero aliam, quam Theodor. et Sedulius in Paulum sequuntur, scilicet, quemlibet hæresiarcham, et Christi hostem, sub illo, qui *mysterium operatur iniquitatis*², comprehendit. Quod parum ad præsens refert: omnes enim in hoc conveniunt, quod ille, qui tunc operabatur mysterium iniquitatis, non erat Antichristus, sed typus, imago, præcursor, aut insigne membrum Antichristi. Quod

¹ 1 Joan. 2.² Thess. 2.

ut significaret Paulus, non dixit simpliciter, Operatur iniquitatem, sed *mysterium operatur iniquitatis*, vel ipsum Neronem vocando mysterium iniquitatis, si nomen *mysterium* sit suppositum illius propositionis, et in casu nominandi positum sit, et vocetur *mysterium*, quia figura erat Antichristi; vel certe ipsamet persecutionem Neronis vocando *mysterium iniquitatis* in casu accusandi, quia Nero, persequendo Christianos, operabatur *mysterium iniquitatis*, id est, tyrannidem, quæ erat imago persecutionis Antichristi futuræ.

8. *Ex iisdem verbis Pauli, Bezae interpretatio impugnatur.*—Unde tantum abest ut ex illo loco probetur, Antichristum proprium non esse unam certam personam, ut oppositum potius inde convincatur. Nam Paulus evidenter distinguit *mysterium iniquitatis* seu illum qui tunc operabatur *mysterium iniquitatis* ab illo iniquo quem Dominus Jesus interficiet *spiritu oris sui*. Imo inde docet Thessalonicenses, nondum instare diem judicii, quia *nondum revelatus fuerat homo peccati*¹, id est, verus et proprius Antichristus. De quo etiam subjungit: *Quid detineat, scitis*, etc., nimirum, ne ille Antichristus veniat. Non declarat autem aperte Paulus quidnam esset, quod adventum Antichristi detineret, sed significat Thessalonicenses jam illud scisse, quia cum esset cum illis, eos jam instruxerat (ut statim subjungit) Antichristum non esse venturum, donec Romanum imperium e medio tolleretur, vel ad eum statum pervenerit, in quo per Antichristum posset omnino destrui, ut Patres exponunt. Ergo semper Paulus supponit, proprium Antichristum esse alium distinctum ab eo qui tunc operabatur *mysterium iniquitatis*, et de illo semper tanquam de singulari homine loquitur, ut capite præcedenti ponderavi.

9. *Regis Angliæ sententia.*—Unde etiam rex Angliæ, in Præfat., pag. 67, fatetur ex illo loco potius probari, *tempus, quo venturus est Antichristus, et universalis discessio futura est, non nisi longo post tempore, quo Paulus scripsit illam epistolam, futurum fuisse*. Nam hoc ipsum est quod Paulus Thessalonicensibus tradere et persuadere studebat, ex illo principio, quod Antichristus non solum nondum venerat, sed neque tam cito venturus erat, alioqui non recte conclusisset diem Domini nondum instare. Nihilominus tamen idem rex negat Antichristum esse particula-

¹ 2 Thess. 2.

rem personam, quamvis non ex illo loco, sed ex alio id suadere nitatur, ut capite sequenti videbimus.

CAPUT IV.

ALTERI OBJECTIONI EX CAP. 17 APOCALYPSIS SUMPTÆ CONTRA EAMDEM RESOLUTIONEM CAPITIS SECUNDI SATISFIT.

1. *Objectio regis Angliæ ex Apocalypsi.*—Tertio objicit rex Angliæ in Præfatione, pag. 98, ubi sic inquit: *Scorto Babylonio, quod bestia iniquitat, sedem alicujus imperii, et successione continuatam aliquorum hominum seriem illi præsentem, non unum aliquem designari, perspicuum est, ex forma qua diversis libri locis Antichristus ipse describitur, utique in Apocalypsi, et inducit cap. 17 ejusdem libri, in quo refert Joannes ostensam sibi esse mulierem meretricem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiarum, habentem capita septem, et cornua decem.* De qua muliere concludit in fine capituli: *Et mulier, quam vidisti, est civitas magna, quæ habet regnum super reges terræ.* Ex quo rex concludit, mulierem illam non posse significare certam unius hominis personam, sed plures homines sibi continenter succedentes, quorum sedes est magna illa civilis.

2. *Responsio.*—Respondeo, etiamsi regi demus civitatem illam, per mulierem significatam, esse Romam (ut ipse intendit), et septem reges per septem cornua significatos esse septem formas regiminis illius civitatis, et octavum futurum esse Antichristum, ut idem rex arbitrio suo commentatur; licet (inquam) hæc omnia gratis demus, non video unde inferre possit, cum fundamento in illo textu, Antichristum non esse unam certam personam. Nam, licet mulier significet civitatem, in qua est aliquod imperium per bestiam representatum, cum successione plurium regum, seu plurium formarum regiminis, nihilominus bestia, quæ etiam significare dicitur Antichristum, unum tyrannum unumque hominem significare poterit. Neque ex textu aliquid induci potest, quod vel apparenter aliud indicet. Nam si forte fiat argumentum a simili, quia si mulier significat civitatem, et bestia imperium cum successione præsentium in illa, etiam bestia, ut representat Antichristum, simili modo significabit seriem tyrannorum, etc., profecto consequentia nullius momenti est. Nam hæc imaginariæ representationes, seu ænigmaticæ figuræ non sem-

per ostenduntur seu proponuntur ad significandum idem, vel eodem modo, ut per se constat.

3. *Meretricis nomine, aut Roma ethnica, aut mundus intelligitur.*—Addo, in illa expositione regis, in qua suam objectionem fundat, esse quidem aliqua, in quibus cum nonnullis Catholicis convenit, quæ probabilia sunt, sed incerta, alia vero esse regis propria, quæ vix aut nullo modo possunt subsistere. Nam imprimis licet probabile sit meretricem illam Romam representasse, ut exponit Hieronym., epist. 151 ad Algasi., quæst. 11, et Tertullianus, lib. 3 contra Marci., et contra Judæos, qui non intelligunt Romam christianam, sed ethnicam, tamen etiam est valde probabile, non representasse civitatem aliquam particularem, sed civitatem diaboli aut mundi, sicut illam Augustinus distinxit a civitate Dei, id est, totum cœtum impiorum. Quomodo etiam dixit Hieronymus, Psalm. 54, duas civitates esse in mundo, Babylonem et Hierusalem: *Per Babyloniam* (inquit) *intelliguntur mali.* Et hæc solet Scriptura mundum appellare. In illum enim conveniunt omnia quæ de illa muliere dicuntur, nam cum illa fornicati sunt omnes reges terræ, et ab ea inebriantur omnes qui inhabitant terram, utique tanquam terreni, et animales homines. Et cætera simili modo. Hac autem posita mulieris interpretatione, non oportet bestiam, cui insidere visa est, esse Antichristum, sed Satanam, ut multi scriptores docuerunt; diabolus enim quasi sustinet totum impiorum corpus, et ideo illi insidere dicitur; et cætera, quæ ibi dicuntur, facile diabolo accommodantur. Cum ergo diabolus vel Satanus non sit collectio personarum sibi in aliquo imperio succedentium, sed una certa singularis persona, non est necessarium bestiam illam representasse, ut rex vult, continuatam personarum seriem, sed unum principem dæmoniorum, qui ad Christum ejusque Ecclesiam impugnamdam satellitibus suis, tam malis angelis quam pravis hominibus, multisque tyrannis per temporum successionem utitur.

4. *Bestia, qua meretrix vehebatur, Antichristi figura erat, non Antichristus.*—Præterea, licet demus scortum illud *Babylonium* (ut rex loquitur) esse Romam, et bestiam, cui insidet, esse Antichristum, non est necesse illum esse solum Antichristum in persona, seu verum et proprium. Sed potius dicendum est illam bestiam prius fuisse Antichristum in figura seu mysterio, tandem vero in proprium